

Utsikt

temanummer hållbarhet

Bilaga till HeidelbergCement Northern Europes
hållbarhetsredovisning 2008-2009

Vi prioriterar säkerhet

Fabrikschefen har ordet

Vi på Cementa strävar efter att agera ansvarsfullt gentemot miljön, närboende, kunder, myndigheter och organisationer, medarbetare och affärspartners. Vår ambition är att aktivt medverka till ett hållbart samhälle genom att investera i produktutveckling och bidra med expertis inom hållbart byggande. För oss på Skövdefabriken är det viktigt att ha en öppen dialog med alla våra intressenter, bland annat kring hur vi arbetar med hållbarhetsfrågor. Det här informationsbladet beskriver hur vi arbetar med miljö och andra hållbarhetsfrågor i Skövde, och är en lokal bilaga till HeidelbergCement Northern Europes hållbarhetsredovisning.

Vi fokuserar ständigt på att förbättra vårt säkerhetsarbete. Under 2007 och 2008 såg vi en minskning i antalet olyckor och under dessa år hade vi heller ingen frånvaro orsakad av arbetsskador. Under 2009 blev vi dock bryskt påmind om vad som i allra värsta fall kan hända. I oktober 2009 inträffade en olycka med dödlig utgång i brottet. En ung medarbetare miste livet alldeles för tidigt. Händelsen har berört oss djupt, och arbetet med att bearbeta det som hänt och ge stöttning och tröst till medarbetare och anhöriga kommer att fortsätta under lång tid framöver. Inställningen sen tidigare är att säkerhetsarbetet skall ha högsta prioritet och olyckan sporrar oss givetvis ytterligare i detta arbete. Vi har en nollvision vad gäller olyckor – alltså noll olyckor på jobbet.

Under åren 2008 och 2009 har arbetet med att förstärka fabriken miljöprofil gått vidare. Genom att minska damning, buller och vibrationer har vi nu färre klagomål än tidigare från närboende. Trots det minskade antalet klagomål, kommer arbetet för att ytterligare begränsa störningarna att fortsätta framöver. Vi vill driva vår verksamhet på ett sådant sätt att det tydligt framgår för människor i vårt närområde att vi tar ansvar för våra aktiviteter och att vi gör vårt bästa för att begränsa störningarna från vår industri.

En stor utmaning för oss, och för cementindustrin i stort, är att fortsätta att minska energiförbrukningen och framför allt att minska utsläppen av koldioxid från fossila bränslen. Under 2009 investerade Skövdefabriken i en

ny anläggning som ska användas för bränslen som till cirka 60 procent är baserade på biomassa. Den nya anläggningen kommer att ge fabriken möjlighet att fortsätta sänka utsläppen av koldioxid.

Vi strävar också efter att under de kommande åren utveckla nya typer av cement som genom en annorlunda tillverkningsprocess kan bidra ytterligare till minskade utsläpp av koldioxid. Just nu pågår utvecklingen i Skövde med dessa nya cementsorter.

Vi vill gärna ha en dialog med våra intressenter och är alltid öppna för synpunkter på vår verksamhet, så hör gärna av dig till oss.

Arvid Stjernberg, fabrikschef

Vad gör Skövdefabriken för miljön?

Jakob Vikingsson, Produktionschef

Vi fokuserar ständigt på att minska vår energianvändning, både vad gäller el och värme. Dessutom arbetar vi för att kunna byta ut fossila bränslen mot alternativa bränslen, såsom biobränslen och däck. Vi håller bland annat på att starta upp en anläggning för förbränning av plast, papper och trä, som ska ersätta kol.

Mats Nyström, Processoperatör

Jag anser att vi på fabriken i Skövde hittar bra lösningar, som gynnar både miljön, oss och andra företag. Till exempel använder vi gjuterisand från Volvo som ersättning för natursand, vi ersätter en del naturgips från Spanien med restgips och vi förädlar och återanvänder industriavfall i produktionen.

Fredrik Cullberg, Gruvchef

Vi arbetar för att minska damningen genom att vattna vägar och den krossade stenen. Vi har också gjort en plan för efterbehandling av brottet i Skövde, som visar var vi ska lägga de kalkstensmassor som vi inte kan använda i produktionen och hur jordmassor ska läggas ut. Under 2010 kommer vi kartlägga vilken fauna som naturligt växer i gruvan och planera återställningen efter det.

Verka för hållbart byggande

Vi levererar byggmaterial som bidrar positivt till samhället och miljön genom hela livscykeln.

Betong är vår tids mest använda och mångsidiga byggnadsmaterial, och som betongens sammanhållande kraft har cement en nyckelroll i byggandet av ett hållbart samhälle. När cement blandas med grus, sten och vatten får vi betong.

Betong är vårt mest använda och allsidiga byggnadsmaterial, för såväl bostäder som vägar, tunnlar och dammar. Byggnadsverk av betong har lång livslängd, kräver begränsat underhåll och går att återanvända till hundra procent. Dessutom är byggnader av betong energieffek-

tiva, och fungerar som en värmebuffert som absorberar värme från solen på dagen för att sedan långsamt frigöra värmen på natten. Resultatet blir en stabilare inomhustemperatur och minskad energiförbrukning.

Produktionen av cement är energikrävande men sett till hela livscykeln är byggnadsmaterialet betong, trots den energikrävande produktionen, ett bra val ur miljösynpunkt. Med livscykel menar man produktens hela livstid – från utvinning av råvaror, till produktion, användning och sedan återvinning. Tillverkningen av materialet till en byggnad står endast för en liten del av byggnadens totala miljöbelastning, och cirka 90 procent av miljöpåverkan härrör från uppvärmning, kylning och belysning. Att använda ett material som har god värmekapacitet, som betong har, är alltså bra ur ett livscykelperspektiv.

TiOmix – för renare luft

Inom Cementa satsar vi på forskning och utveckling. Det har bland annat resulterat i TiOmix – ett betongtillsatsmaterial som reducerar luftföroreningar. Genom en process kallad fotokatalys, bryter betong med TiOmix ner kväveoxider och organiska föreningar till ofarliga föreningar som vatten, salter eller koldioxid. Vanligt dagsljus räcker för att sätta igång den fotokatalytiska effekten. Att blanda TiOmix i betongens yttersta skikt kan bidra till att minska risken för luftvägsinfektioner i våra städer.

Kajpromenaden Gamletull i Halmstad

Begränsa klimatpåverkan

Vi minskar nettoutsläppen av växthusgaser och finner lösningar för att hantera klimatpåverkan.

Att minska användningen och beroendet av fossila bränslen och ersätta dem med alternativ är en av 2000-talets stora utmaningar. Även om våra produkter har fördelar ur ett livscykelperspektiv medför själva produktionen av cement stora koldioxidutsläpp. Vi arbetar därför aktivt för att minska dessa utsläpp och användningen av fossila bränslen.

Cementproduktion ger upphov till stora koldioxidutsläpp. Det är främst produktionen av mellanprodukten klinker som orsakar utsläpp, dels genom den kemiska reaktion som sker

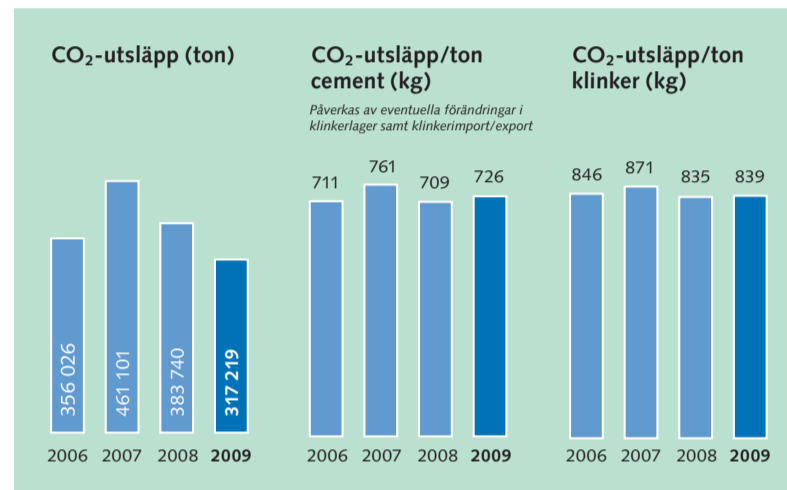
när kalksten hettas upp och dels genom den energi som krävs. Cementfabrikerna inom HeidelbergCement Northern Europe har satt upp mål om att till år 2012 minska våra specifika koldioxidutsläpp per ton cement med 23 procent och per ton klinker med 15 procent jämfört med 1990. Fram till 2008 var motsvarande minskning för Skövdefabriken 7 procent respektive 4 procent. Vi hoppas kunna nå målen genom att minska energianvändningen, öka andelen biobaserat bränsle samt producera nya typer av cement.

Cementa AB, och därigenom även Skövdefabriken, är certifierat i energiledning. Det innebär att vi arbetar systematiskt för att sänka vår energianvändning, till exempel genom ständiga förbättringar i befintlig utrustning och noggrann planering vid inköp av ny utrustning.

Försök med alternativa bränslen och material

Nya cementtyper, där den energiintensiva klinkern delvis ersätts av alternativa material, kan leda till en betydande minskning av koldioxidutsläpp.

– Under 2010 kommer vi därför att göra försök då slag, en restprodukt med klinkerliknande egenskaper från stålindustrin, mals in i cementprodukten, berättar produktionschef Jakob Vikingsson. Vår ambition är även att minska vår användning av fossila bränslen, och vi investerar i ny utrustning för att kunna öka användningen av biobränslen, fortsätter Jakob Vikingsson. Under 2010 kommer ett biobränsle som vi använder idag att utgå, medan ett nytt system för ett fast bränsle, som till stor del är biobaserat, kommer att tas i drift. Under år 2009 var Skövdefabrikens andel biobaserat bränsle åtta procent av det totala bränslet, och vår långsiktiga ambition är att ytterligare öka andelen biobränsle.

Utnyttja restmaterial som resurs

Vi minimerar användningen av naturresurser och bidrar till hållbar avfallshantering.

Det är inte länge sedan avfallet i samhället lämnades på soptippen och sopberget växte för varje dag. Idag försöker man istället återanvända eller återvinna så mycket som möjligt. Vi använder avfall som bränsle eller råmaterial och minskar därmed avfallsmängderna i samhället.

Lager av gummi som används som alternativt bränsle.

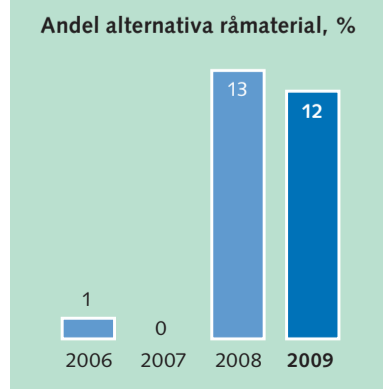
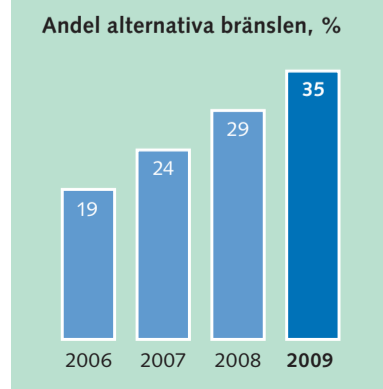
Cementugnar arbetar vid hög och stabil temperatur – upp till 1 400 °C – och har dessutom lång processtid. De lämpar sig därför mycket bra för energiåtervinning ur avfallsprodukter. Eventuell aska används som råmaterial i cementen och ger därmed inte upphov till något ytterligare avfall. Cementindustrin bidrar på detta sätt till att minska avfallsmängderna till deponi och får samtidigt ett användbart bränsle.

– Vi har ökat användningen av alternativa bränslen med fem procent mellan åren 2008 och 2009, berättar produktionschef Jakob Vikingsson. Vi använder oss av uttjänta däck (14 %), kasserat lösningsmedel (12 %), spillolja (3 %) och kött- och benmjöl (5 %). För att anpassa fabriken till andra alternativa bränslen krävs det betydande investeringar i nya lagrings- och transportsystem, förklarar Jakob Vikingsson. Under 2009/2010 har en anläggning för ett fast bränsle baserat på plast, papper och trä installerats. Anläggningen har kostat cirka 15 miljoner kronor och genom denna nya anläggning kommer vi på Skövdefabriken att kunna öka vår andel alternativa bränslen till cirka 40 procent.

Gjuterisand från närområdet

För att ytterligare minska vår miljöbelastning använder vi restmaterial som alternativa råmaterial i cementproduktionen.

– Gjuterisand från det närläggna Volvo-gjuteriet ersatte cirka 30 procent av den natursand som normalt används som råvara, förklarar Jakob Vikingsson. Det leder både till en minskad användning av jungfruliga råmaterial och till reducerade transportsträckor. Vi använder också betydande mängder gips från gipsskivor istället för den naturgips som normalt används i produktionen.

Det gamla brottet i Skövde efterbehandlades till golfbana.

Främja biologisk mångfald

Vi vill vara ledande på att främja utvecklingen av biologisk mångfald i anslutning till berg- och grustäkter.

Sverige har undertecknat ett internationellt avtal, en konvention om biologisk mångfald, som förbinder oss att värda vår biologiska mångfald och använda den på ett hålligt sätt. Vi på Cementa bidrar till detta genom att tidigt i processen planera för efterbehandling av våra bergtäkter.

Brytning av kalk har en betydande inverkan på den lokala miljön. Företag som bedriver täktverksamhet är därför skyldiga att återställa eller efterbehandla täkten när verksamheten upphör på platsen. De mindre täkterna återgår vanligen till att bli skog eller betesmark. De större täkterna är mer svåråterläta. Djupa kalkbrott fylls efterhand med grundvatten och blir till insjöar där man kan plantera fisk eller kräftor.

Ständigt pågående efterbehandling

Vi är medvetna om den påverkan vi har och värnar om de värden naturen ger oss. I vår täktverksamhet tar vi hänsyn till de ekosystem och den biologiska mångfald som finns i och kring

brottet. I samband med tillståndsansökan för förnyad täktverksamhet, som genomförs ungefär vart tionde år tas en efterbehandlingsplan fram som visar hur täkten ska se ut när brytningen avslutas.

– I täkten i Skövde tas ungefär en tredjedel av den utbrutna stenen tillvara som efterbehandlingsmaterial till efterbehandlingen, berättar gruvchef Fredrik Cullberg. Resterande material går till cementtillverkningen. Den relativt stora mängd sten som inte används i tillverkningen ger oss goda möjligheter att skapa ett nytt landskap efter avslutad brytning. Det är redan nu möjligt att få en bild av hur landskapet i och kring täkten kommer att se ut den dag brytningen upphör, fortsätter Fredrik Cullberg. Genom att lägga stora resurser på efterbehandling redan under brytningsperioden framskrider efterbehandlingsarbetet i en jämn takt hela tiden.

– Det är ett långsiktigt arbete som kräver god planering. Resultatet är att ett nytt landskap växer fram som, på grund av sin av sin natur, till och med kan bidra till en stärkt biologisk mångfald, förklarar Fredrik Cullberg.

Minimera övrig påverkan på miljön

Vi strävar efter att vara ledande på att hantera och minimera miljöpåverkan.

Genom vårt centrala läge i Skövde ställs stora krav på låga utsläpp och fabriken har fortlöpande anpassats för största möjliga hänsyn till miljön. Vi har avancerade reningsanläggningar för att minimera utsläpp till omgivningen och vi arbetar ständigt med att minska lokal miljöpåverkan av damm, buller och vibrationer.

Arbetet med att minska vår påverkan på närmiljön pågår ständigt och de åtgärder som har genomförts under senare år har resulterat i ett minskat antal klagomål. Under 2009 inkom

endast ett klagomål från närboende, och det gällde buller. Vi har därför vidtagit åtgärder på ljuddämpare och bullersituationen har förbättrats. Under 2009 inleddes dessutom ett samarbete med konsultbolaget WSP för att kartlägga samtliga ljudkällor på fabriken. Utredningen kommer att pågå fram till sommaren 2010, varefter åtgärder kommer att genomföras för att ytterligare minska bullret från fabriken. Utredningen ger också underlag för att ställa krav på leverantörer vid nyinstallation av utrustning så att inte bullret ökar i framtiden.

Även brytning av kalksten medför buller och vibrationer, vilket kan störa människor i närliggande bostadsområden.

– Varje gång vi spränger i gruvan mäts vibrationerna vid tre punkter, berättar gruvchef Fredrik Cullberg. Enligt täktillståndet är riktvärdena för vibrationer i två av punkterna 4 mm/s och vid en av punkterna (Våmbs kyrka) är gränsvärdet 3 mm/s. Under 2009 har vibrationerna överstigit riktvärdena en gång. Medelvärdena för våra sprängningar var under 2009 2,3 mm/s vid Norrbacka, 0,5 mm/s vid Grannabacken 10 och 0,6 mm/s vid Våmbs kyrka.

Minskad damning från fabriken

Vi har under de senaste åren arbetat för att minska damningen från fabriken, vilket gett positiva effekter.

– Ett nytt filter på cementugnen togs i drift 2006, och i kombination med nya filtermaterial på övriga filter samt tätare uppföljningar och tillståndskontroller, har vi minskat damningen från fabriken betydligt, förklarar produktionsredovisare Erika Möller.

Attraktiv arbetsgivare och god samhällsmedborgare

Vi vill vara en attraktiv arbetsgivare för potentiella såväl som befintliga medarbetare, och vi deltar i och bidrar till aktiviteter i lokalsamhället.

Kvalificerade och engagerade medarbetare är en avgörande framgångsfaktor i en allt mer globaliserad ekonomi. Vi arbetar för att säkra framtida arbetskraft och för att bli attraktivare bland unga potentiella medarbetare. Det är viktigt för oss att visa engagemang i det lokala samhället.

Att rekrytera kompetenta medarbetare är en viktig del av fabriken's arbete i att behålla sin konkurrenskraft.

– Vi strävar efter att vara en tillgänglig arbetsgivare och välkomnar studiebesök, erbjuder examensarbeten och samarbetar med Högskolan i Skövde,

säger personalchef Carina Kling. På så sätt får vi möjlighet att redan under studietiden knyta kontakter med potentiella framtida medarbetare, samtidigt som vi kan få utbyte och nya idéer i de projekt som genomförs. Under 2009 har exempelvis ett projektarbete

genomförts av studenter, vilket resulterade i en ny projektmodell.

– Vi välkomnar traineer via vårt koncerngemensamma program, fortsätter Carina Kling, och har under 2009 haft ett flertal under utbildning på fabriken.

Engagemang i lokalsamhället

Idrottsrörelsen har ett starkt fotfäste i Skövde och det är viktigt för oss på Skövdefabriken att ta del av och stödja denna verksamhet, i enlighet med HeidelbergCements koncernpolicy. Under 2009 sponsrade Cementa i Skövde ett femtontal föreningar, varav de största mottagarna var föreningar inom handboll, fotboll och ishockey.

Under 2008 sattes ett tjugotal nya parkbänkar av betong upp runt om i Skövde i syfte att illustrera betongmaterialiets estetiska möjligheter i kombination med dess funktionalitet och hållbarhet. Bänkarna finansierades gemensamt av Skövde Kommun och Cementa.

Prioritera hälsa och säkerhet

Vi har en nollvision vad gäller olyckor, arbetsskador och arbetsrelaterad sjukdom.

Att erbjuda en säker arbetsplats är centralt för oss och vi anstränger oss därför hela tiden för att bli ännu bättre och för att minska riskerna.

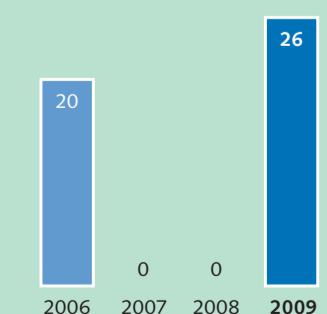
Vi arbetar ständigt för att minska säkerhetsriskerna i vår verksamhet. Men trots ett ökat fokus på säkerhetsarbetet har vi under 2009 haft en negativ trend med ett ökat antal incidenter och olyckor. Det ökade antalet incidenter och olyckor, där en ledde till ett dödsfall, tar vi på största allvar och visar att vi måste fortsätta arbetet med att göra arbetsplatsen ännu säkrare.

– Vi genomför kontinuerligt säkerhetsutbildningar och, förutom arbetet med skyddsronder, har vi under det gångna året genomfört några särskilda åtgärder, berättar Carina Kling, personalchef på Skövdefabriken. Alla

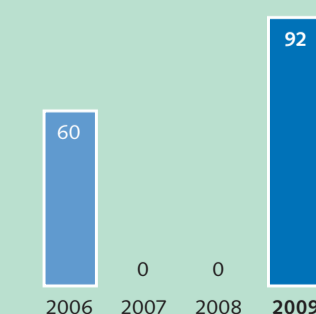
jobb som ska utföras prövas i en säkerhetsgenomgång, en så kallad "Safety Job Analysis", innan arbetet sätts igång, förklarar Carina Kling. I denna genomgång identifieras risker och medarbetaren tänker igenom hur hon eller han kan undvika riskfyllda moment. Under 2009 erbjöds alla anställda dessutom en kurs i hjärt-lungräddning

Vi kommer att uppgradera våra arbetskläder till varselkläder så att våra medarbetare ska synas bättre, och vi arbetar även med att införa HeidelbergCement-koncernens riktlinjer för arbete på hög höjd och för entreprenörer. Förhoppningen är att vi med dessa åtgärder, i kombination med det ständigt pågående rutinemässiga säkerhetsarbetet, ska lyckas minska antalet olyckor och incidenter framöver.

Skadefrekvens
(olyckor med frånvaro per 1 000 000 arbetade timmar)

Omfattning av personskador
(sjukfrånvarodagar per 1 000 000 arbetade timmar)

Den positiva trenden i Skövdefabrikens skadestatistik bröts tyvärr 2009.

"Traineeprogrammet gav mig internationell erfarenhet"

Efter att ha gått HeidelbergCements traineeprogram arbetar Ulrik Henriksson nu som underhållsingenjör vid Skövdefabriken. Han är utbildad civilingenjör i Maskinteknik vid Chalmers i Göteborg och sökte sig till HeidelbergCements tekniska traineeprogram för att få erfarenhet av en global koncern. Under traineeperioden arbetade han vid cementfabriker i flera olika länder.

– Genom traineeprogrammet har jag insett att många fabriker står inför likartade problem, som ibland måste lösas utifrån lokala förutsättningar, men ofta tror jag vi kan lära mycket från varandra, berättar Ulrik Henriksson. Jag har också lärt mig att det är nödvändigt att vara flexibel i sitt arbetssätt beroende på vilka människor man samarbetar med.

Cementa Skövde

Cementa AB tillverkar cement i Sverige och säljer det i lös vikt. Säckad cement och betongblandningar i säck tillhandahålls i byggvaruhandeln. Skövdefabriken är en av Cementas tre cementfabriker och har varit i bruk sedan 1924. Den försörjer stora delar av Mellan- och Västsverige med både säckad och lösviktscement som distribueras via järnvägsnätet eller med lastbil. Cementa AB ingår i den internationella koncernen HeidelbergCement.

Cementtillverkning är en storskalig och avancerad process. Driften kräver högteknologisk produktionsutrustning och moderna övervakningssystem. Cement framställs ur en blandning av kalksten och lermineral, som krossas och mals till ett torrt pulver. Pulvret bränns i stora roterande ugnar där temperaturen är cirka 1 400 °C. Under bränningen omvandlas pulvret till glashårda mineral som liknar porslin och kallas klinker. Klinkern mals sedan tillsammans med lite gips till ett grått pulver – cement.

På Skövdefabriken arbetar omkring 95 personer varav 7 är kvinnor. Kapaciteten är cirka 600 000 ton klinker per år.

Samarbeten för en hållbar framtid

Cementa är en aktiv samarbetspartner inom byggbranschen och byggmaterialbranschen. Här arbetar vi med att utveckla och förmedla kunskap på områden som mekanisk hållfasthet och stabilitet, säkerhet i händelse av brand, skydd mot buller samt energiekonomi och värmelagring. Genom samverkan kan vi effektivare behandla frågor som är av gemensamt intresse i branschen och på så sätt bidra till ökad kunskap inom hållbarhet. Bland annat är vi medlemmar i:

- Industrins Byggmaterialgrupp – en branschförening inom Svenskt Näringsliv som verkar för samverkanslösningar med samhället.
- Svenska Betongföreningen – en sammanslutning av personer, firmor, institutioner och verk, som vill främja teoretisk och praktisk betongteknik.
- Betongvaruindustrin – en branschförening för företag som tillverkar och/eller monterar betongprodukter.
- Svenska Fabriksbetongföreningen – branschorganisation för Sveriges fabriksbetongföretag.
- Utmärkt! Samhällsbyggande – utvecklingsprogram för samhällsbyggnadssektorn där Cementa deltar som en så kallad förbättringsagent i rollen som ledande i utvecklingen av betongbyggandet i Sverige.

Vi samverkar även med universitet och högskolor i gemensamma projekt.

Produktions- och miljödata

	2008	2009
Produktion		
Klinker (ton)	459 378	377 996
Cement (ton)	540 974	436 994
Material		
Kalksten (ton)	723 348	586 351
Tillsatsmaterial (ton)	64 216	52 478
varav alternativa material (%)	13	12
Bränsle – viktbaserat		
Fossila bränslen (ton)	42 414	31 957
Alternativa bränslen (ton)	20 160	19 108
Bränsle – energibaserat		
Fossila bränslen (%)	71	65
Fossila alternativa bränslen (%)	20	26
Biobaserade alternativa bränslen (%)	9	9
Energianvändning		
Direkt energi (MJ/ton klinker)	3 720	3 790
Indirekt energi (kWh/ton cement ekv)	128	132
Utsläpp		
CO ₂ (kg/ton cement)	709*	726*
CO ₂ (kg/ton klinker)	835	839
CO ₂ (ton)	383 740	317 219
NO _x (ton)	186	122
SO ₂ (ton)	6	3
Stoft (ton)	5	1
HCl (ton)	1	7
Kvicksilver (kg)	1	2
Dioxiner (g)	0,06	0,05
Avfall		
Deponi (ton)	0	0
Övrigt avfall (ton)	10	2 057
Ekonomiska data		
Miljöinvesteringar (MSEK)	0,8	7,5
Kostnader och garantiavsättningar för återställande av täkter (MSEK)	2,6	2,5
<small>* Påverkas av eventuella förändringar i klinkerlager samt klinkerimport/export</small>		
Sociala data		
Olycksfall & frånvaro		
Olycksfall med frånvaro	0	4
Olycksfall utan sjukfrånvaro	13	12
Dödsfall	0	1
Arbetsjukdomar	0	0
Sjukfrånvarodagar	0	14
Utbildning		
Utbildningstimmar per anställd (tim)	30	12
Utbildningskostnad per anställd (SEK)	5 211	2 170

Cementa arbetar på ett miljöanpassat sätt med målsättningen att industri, människor och naturvärden ska samexistera i ett hållbart samhälle i en levande bygd. Vår policy är att ha en öppen dialog med kringboende och myndigheter. Välkommen att kontakta oss med synpunkter och frågor!

Utsikt

Adress: Cementvägen 1, Box 33, 541 21 Skövde

Telefon: 0500-42 47 00

E-post: sustainability@heidelbergcement.se

Webb: www.cementa.se

Tryck: Wallin & Dalholm Boktryckeri AB

CEMENTA
HEIDELBERGCEMENT Group